

РЕЦЕНЗИЯ

от проф. д-р Кънчо Трифонов Чамов д.м., член на научно жури със заповед
№ Р- 109-327 / 01.06.2018 г. на Ректора на МУ-Варна

Относно: конкурс за заемане на академичната длъжност „Професор” в област на висше образование 7. „Здравеопазване и спорт”, професионално направление 7.4. „Обществено здраве” специалност „Управление на здравните грижи” за нуждите на Факултет „Обществено здравеопазване”, Катедра „Здравни грижи”, обявен в ДВ, бр. 36 от 27.04.2018 г. Единствен кандидат в конкурса е доцент Силвия Борисова Димитрова, д.н., ръководител Катедра „Здравни грижи” към ФОЗ на МУ – Варна.

I. Представяне на кандидатката

Доцент Силвия Борисова Димитрова е родена на 20.03.1971 г. в гр. Шумен. През 1991 г. придобива диплома за полувисше медицинско образование – медицинска сестра, детски профил. През 1999 г. и през 2001 г. получава дипломи за висше образование по специалността „Социална педагогика” и по специалността „Социални дейности” от Шуменския университет. През 2005 г. придобива диплома за висши образование по специалността „медицинска сестра”. В периода 1991 – 1994 г. работи като медицинска сестра в неонатологично отделение на ОРБ гр. Шумен. От 1994 – 2011 г. е последователно преподавател в Медицински колеж – Шумен, Медицински колеж - Варна и в Катедра „Здравни грижи на МУ – Варна. През 2010 г защитава дисертация на тема: Университетското образование на медицинските сестри като възможност за въвеждане на иновативни практики” и придобива ОНС „доктор”. От 2011 – 2013 г е главен асистент в катедрата по „Здравни грижи” на ФОЗ към МУ – Варна. През 2013 придобива академичната длъжност „доцент” и от тогава до сега оглавява катедрата по „Здравни грижи”. През 2014 г. придобива специалността „Първични здравни грижи”. През 2018 г. защитава дисертационен труд за придобиване на НС „Доктор на науките” на тема: „Приложение на стандарти по здравни грижи в извънболничната помощ”. Кандидатката има 26 г. 09 мес. и 02 дни стаж по специалността и 23 г. 9 мес. и 2 дни преподавателски стаж. Членува в 7 национални и 1 международна неправителствени организации работещи в областта на здравните грижи и общественото здравеопазване. Член е на редакционните колегии на сп. „Здравни грижи” и на Scientific Electronic Journal “ Health Academy Kastsmonu. Ползва английски и руски език.

Кратката информация за кариерното развитие на кандидатката показва ясна визия и стремеж към системно академично развитие и усъвършенстване.

2. Наукометрични показатели за научната продукция

Доц. С. Димитрова, д.н. участва в конкурса със 81 заглавия на реални научни публикации и 28 доклада изнесени на конгреси, симпозиуми и конференции. Представената научна продукция включва: 2 дисертации, 1 монография, 9 участия в учебници и учебни помагала, 46 статии в научни списания и 23 пълнотекстови публикации в рецензирани сборници. От всички реални публикации 16 са отпечатани в

чуждестранни научни издания. Научната продукция на кандидатката след заемане на академичната длъжност „доцент” включва 50 реални публикации.

Доц. С. Димитрова е самостоятелен и първи автор в 36,4%, втори автор в 34,1%, трети и последващ автор в 29,5% от представените научни публикации. Научната продукция на кандидатката е публикувана в авторитетни научни български и чуждестранни списания и сборници. Динамиката на публикационната активност на кандидатката по години е постъпателно нарастваща с пик през последните пет години, което е доказателство за целенасочено и добре планирано кариерно развитие.

Представената от кандидатката цитатна справка от библиотеката на МУ-Варна (Изх. № 512 / 22.06.2018 г.) показва 102 цитирания в български източници и 16 цитирания от чужди автори посочени в Web of Knowledge, Scopus и Google Scholar. Това е доказателство за актуалността и качеството на научната продукция на доц. С. Борисова на национално и международно ниво.

3. Тематична насоченост и научни приноси

Тематично научните трудове на кандидатката са насочени в направления, които изследват актуални и значими проблеми на сестринството у нас както и съвременни тенденции за неговото развитие в чужбина. Те включват проучвания за ролята на обучението за повишаване организацията и качеството на сестринската практика; за иновативните практики в сестринския процес; върху съвременните технологии за професионализация на медицинската сестра; и за ролята на сестрата в промоцията на здраве и здравното възпитание.

Представените от гл. ас. С. Димитрова публикации тематично се групират в следните основни направления:

3.1. Иновации в обучението на специалистите по здравни грижи

Това тематично направление включва 19 реални публикации, 11 от които след хабилитация. (№1,7,8,10,11,16,19,20,22,25,27,33,34,35,43,53,58,61,63,) То е системно и задълбочено разработено в научно-изследователската дейност на кандидатката. Многоаспектно са проучени ролята и структурата на дейността на медицинските сестри, като основа за прилагане на добри сестрински практики и за усъвършенстване различните форми на обучение. Значителната част от научните публикации третираат проблеми фокусирани към образованието и квалификацията на медицинските сестри и апробирането на иновативни подходи при утвърждаването на практики за добри сестрински грижи. (№ 3,19,22,25,26)

Приносен характер имат проучванията на кандидатката за ролята и задачите на медицинските сестри при прилагането на сестринския процес като подход на съвременното здравно обслужване, изискващ висока професионална компетентност на специалистите по здравни грижи. В това отношение съществен практико-приложен

принос имат дисертационния труд „Университетското образование на медицинските сестри като възможност за въвеждане на иновативни практики” и публикуваното учебно помагало под заглавие „Прилагане на сестринския процес в практиката на медицинската сестра”, което предлага разработени критерии за оценка качеството на сестринската дейност в рамките на пет стъпков модел за реализация на сестринския процес. (№ 1,6,58,59,62,67,68)

Публикациите на доц. С. Димитрова в това направление са фокусирани към анализиране на факторите, които въздействат както позитивно, така и негативно върху университетското сестринско образование, имащо за цел да осигури адекватен обем от знания и умения за оказване на достъпни здравни грижи с високо качество. Многоаспектно са проучени структурите и организацията на дейността на медицинските сестри, като основа за усъвършенстване на формите за обучение и за прилагане на добри практики в сестринските грижи. Значителна част от научните публикации проучват проблеми свързани с образованието и квалификацията на медицинските сестри и апробирането на иновативни подходи в организацията на ежедневната им дейност. (№ 33,34,35,43,53) Теоретичен приносен характер има направеният за първи път у нас SWOT анализ на университетското сестринско образование с цел да се определят съвременните тематични насоки и потребността от обучение на бакалаври и магистри по здравни грижи. (27) Във връзка с това са проучени и разработени мисията, ролята и функциите на специалистите по здравни грижи в светлината на нова философия изискваща по-висока отговорност и компетентност с акцент върху холистичния подход при оказване на грижите. Представени са детерминантите на иновативни модели за сестринска дейност изискващи нови подходи за обучение на студентите и разширяване на компетенциите им в области като планиране, организация, управление и умения за индивидуализирани грижи и сестринска диагноза. (№ 7,8,10,11,12,16,20) Проучена е необходимостта от достатъчно по вид учебни дисциплини, които биха гарантирали теоретичната подготовка, както и липсващите условия за провеждане на практическото обучение. Актуалността на представените в този раздел публикации се определя от необходимостта за надграждане на съществуващите учебни модели и програми. На базата на съществуващия национален опит и европейски практики те целят да повишат знанията и уменията на студентите медицински сестри за по-добро качество на здравните грижи като краен продукт на медицинското обучение.

3.2. Добри практики в здравните грижи

Това тематично направление включва 28 реални публикации, 16 от които след заемане на АД „Доцент” и е най-обстойно разработеното в научно-изследователската дейност на кандидатката. (№2,3,6,11,14,15,22,28,29,30,37,38,41,43,48,55,56,57,61,65,69, 71,72,73,76,78,79) То обхваща няколко взаимосвързани аспекта, а именно: повишаване качеството на сестринските грижи; използване на стандарти по здравни грижи; сестринският процес и неговото планиране; прилагане на правила на добри практики за отделни клинични дисциплини. Научните разработки на доц С. Димитрова в тази област показват висока професионална компетентност и концепционна иновативност.

Приносен характер за теорията и практиката на сестринството имат дисертационният труд на Доц. С. Димитрова „Приложение на стандарти по здравни грижи в извънболничната помощ” и публикуваното ръководство „Прилагане на сестринския процес в практиката на медицинската сестра” (№ 2,6). В тези разработки са заложили теоретичните и принципни постановки на съвременните здравни грижи. Предложени са нови подходи в организацията на сестринските дейности с цел реализация на интегрирани и автономни сестрински намеси, както и структуриран стандарт по здравни грижи с обосновани компетенции за самостоятелни дейности на медицинската сестра в извънболничната помощ. Всичко това позволява да се определят границите на самостоятелност и граничните области на партньорско взаимодействие в рамките на съвременните здравни грижи. Теоретичен принос представлява анализът на концепции и модели за същността и възможностите за приложение на сестринския процес. Приложен характер имат разработените критерии за оценка качеството на сестринския процес в рамките на формулираните пет етапа за неговата реализация. Последният е концепционно и приложно развит в разработките на доц. С. Димитрова като модел на съвременно здравно обслужване, чрез който се реализират добри практики на базата на нарастваща компетентност и отговорност на медицинската сестра. (№ 6,11,16,29,54,55,56,72,76,78)

Със своята научна продукция доц. С. Димитрова преодолява съществуващата психологична бариера, свързана с въвеждането на иновативен подход „план за сестрински грижи” за решаване на медицински проблеми; за въвеждане на специфична сестринска документация и необходимата за целта нормативна база, нещо за което тя има теоретичен и практически принос. (№ 15,37,41,43,57,67,77,78,79) Приложна ориентация имат научно обоснованите предложения за въвеждане на критерии за оценка на сестринската дейност в нейната автономност чрез планиране на грижите и въвеждане на стандарти. Проучени са нагласите на медицинските специалисти за прилагане на съвременни добри практики. (№ 3,10,12,28,65,69,73) В тази насока принос за теорията и практиката на здравните грижи за майката и детето представлява монографичния труд на кандидатката „Новата роля на патронажната медицинска сестра в пълноценната грижа за деца до три години”. (№ 3,17,38,47,49) В него многоаспектно са проучени новите насоки на профилактичните, медико-социалните, организационните и обучителни и др. добри практики в патронажната дейност на медицинската сестра в подкрепа на майчиното и детско здраве.

Публикациите на кандидатката в това направление имат оригинален и приносен характер, като се отличават с иновативност на използвания методичен инструментариум и получените резултати.

3.3. Технологии за професионализация на медицинските сестри

Реалните публикации на доц. С. Димитрова в това направление са 28, от които 13 след доцентура. (№ 4,5,18,19,21,23,24,26,27,31,32,35,36,39,40,42,44,45,54,56,59,60,64,67,73,75,76,78) Те са насочени към многоаспектно проучване на структурите и организацията на дейността на медицинските сестри, като основа за усъвършенстване формите на обучение и към прилагане на добри практики в сестринските грижи. Значителна част от научните публикации проучват проблеми свързани с образованието и квалификацията на медицинските сестри и апробирането на иновативни подходи в

организацията на ежедневната им дейност. С теоретична и приложна стойност са анализите на факторите, които въздействат както позитивно, така и негативно върху университетското сестринско образование, имащо за цел да осигури адекватен обем от знания и умения за оказване на достъпни здравни грижи с високо качество. (№ 39,42,44,45,56,76,78) Задълбочено са проучени структурите и организацията на дейността на медицинските сестри, като основа за усъвършенстване на формите за обучение и за прилагане на добри практики в сестринските грижи. Значителна част от научните публикации проучват проблеми свързани с образованието и квалификацията на медицинските сестри и апробирането на иновативни подходи в организацията на ежедневната им дейност. (№ 14,16,17,18,19,24,26,28,47)

Иновативни в научно - приложен аспект са резултатите от проучванията на кандидатката за потребността от профилиране на дейността на медицинските сестри при работа в първичните здравни грижи и спешната медицинска помощ. Те са част от цялостна концепция за развитие на здравните грижи в условията на първичната медицинска помощ. Това е negliжирана у нас в научно отношение, но важна за практиката на общественото здравеопазване област, в която кандидатката оценява обективно потребностите от организационна промяна. Разработката на методични подходи за обективизиране на аналитичните възможности, в тази област, както и приложният им аспект са намерили по високо ниво на синтез и реализация в разработените алгоритми за поведение на медицинските сестри в извънболничната и спешната помощ. (№4,5,17,61,41,59,60,62,69) Значителната част от научните публикации третират проблеми фокусирани към образованието и квалификацията на медицинските сестри и апробирането на иновативни подходи при утвърждаването на технологии за добри сестрински грижи. Приносен характер имат проучванията на кандидатката за ролята и задачите на медицинските сестри при грижите за рискови и уязвими групи от населението – деца, възрастни и лица с увреждания. (№8,23,35,36,39,40,47,56,64)

Проучено е надграждащото значение на продължаващото обучение в процеса на професионализация на медицинските сестри за повишаване качеството на здравните грижи, като са посочени и нови възможности и области за тяхната реализация като специалисти (№ 32,35,36,39,42,44,45,75,76)

3.4. Ролята на медицинската сестра в промоцията на здраве

Публикациите на кандидатката в това направление 9 на брой, представят резултати от проучвания свързани с ролята на медицинската сестра в областта на промоцията на здраве. (№ 13,46,47,49,51,74,79,80,81) Адекватното ниво на познания и умения на специалистите по здравни грижи е необходимо условие за тяхното участие – самостоятелно и в екип – при формирането на здравословно поведение сред пациентите и обществото. В свои проучвания доц. С. Димитрова доказва нагласите и готовността на медицинските сестри за провеждане на обучение в областта на здравната промоция в ежедневната си работа с пациенти (№ 13,41,51,81) Резултатите от анализа на качеството на взаимодействието сестра - пациент установяват съществуващи проблеми и апробират успешни подходи за утвърждаване на добри практики в здравната промоция чрез прилагането на предлагани от кандидатката последователни логични стъпки за подобно сътрудничество. (№ 48,74,79,80,81) Здравното поведение на отделния индивид,

неговото семейство и обществото зависи от нивото на здравна грамотност, религиозни и семейни традиции и социалния статус. В този аспект кандидатката проучва ролята и възможностите на медицинските сестри за правилната оценка на здравните знания на пациента при определяне потребностите и възможностите за консумиране на здравната информация. (№ 46,47,49)

Получените резултати в това направление са с висока практическа и научно-информативна стойност.

4. Учебно-преподавателска дейност

Академичната справка от Ректората на МУ-Варна за учебната натовареност на доц. С. Борисова за последните 4 учебни години (2014–2018 г.) е съответно – 414 / 406 / 364/ 353 учебни часа. Ръководените от кандидатката занятия включват упражнения по 14 учебни дисциплини в специалността „медицинска сестра” и 6 учебни дисциплини в специалност „акушерка”. Тя е научен ръководител на 6 дисертанти. Участва в реализацията на 11 национални и международни проекта в областта на здравните грижи. Кандидатката е носител девет професионални награди, които дават реална оценка за нейните личностни, професионални и преподавателски качества по-важни от които са: грамота за „Принос в обучението по сестринство” от МУ - Варна; грамота за принос в развитието на РК на БАПЗГ; грамота за „Научни приноси към сестринството” от ФОЗ на МУ- Варна; звание „Отличник на БЧК”; грамота за принос в развитието на МК-Варна и др.

ЗАКЛЮЧЕНИЕ

В настоящия конкурс за присъждане на академичното длъжност „Професор” участва като единствен кандидат доц. Силвия Борисова Димитрова, дн. Оценката на научната продукция и учебната дейност на кандидатката показва: съответствие с наукометричните критерии на МУ - Варна; приносен характер на представените научни трудове; резултати с научна и практическа стойност; публикуван монографичен труд; съавторство в учебници и учебни помагала; участие в научни проекти; и ръководство на дисертанти.

В съответствие с постановките на „Закона за развитие на академичния състав в Република България” и Правилника за развитие на Академичния състав на МУ- Варна, препоръчвам на членовете на Научното жури да присъдят на доц. Силвия Борисова Димитрова **академичната длъжност „професор”** в област на висше образование 7 „Здравеопазване и спорт” по професионално направление 7.4. „Обществено здраве” и научната специалност „Управление на здравните грижи” за нуждите на УС „Медицинска сестра” в Катедра „Здравни грижи” на Факултет „Обществено здравеопазване” към Медицински университет – Варна.

30.07.2018 г.

Рецензент: проф.д-р К.Чамов, дм

